

Stilstaan bij wat er is geweest

Het verhaal van de Catharinenberg

WOONSTICHTING
Leystromen

WOONSTICHTING
Leystromen

Verrijking woningaanbod Oisterwijk

Met de bouw van de drie wooncomplexen door Woonstichting Leystromen, heeft Oisterwijk er een prachtig complex bijgekregen waar men niet alleen heel fijn woont maar waar ook iedereen trots op kan zijn.

In 2004 zijn Leystromen, Amaliazorg en de gemeente Oisterwijk een onderzoek gestart naar de toekomst van Catharinenberg. Vanuit Amaliazorg was er de wens om het klooster van de zusters Franciscanessen zodanig aan te passen dat er een intramurale zorginstelling gerealiseerd kon worden. Tevens is onderzocht of op de nabij gelegen locatie 80 tot 100 extramurale zorgplaatsen gerealiseerd kon worden. Het klooster is uitgebreid en aangepast met 36 PG plaatsen.

De genoemde partijen hebben vervolgens haalbaarheidsonderzoeken laten uitvoeren door Van Aken Architecten uit Eindhoven. Dit heeft geleid tot aankoop van de gronden van de zusters Franciscanessen en de Gemeente Oisterwijk. De bestaande oude schoolgebouwen werden gesloopt en er volgde een tijd van intensief overleg met stakeholders over de te bouwen woningen. Ook werd het plangebied archeologisch grondig onderzocht. Tijdens het onderzoek zijn archeologische resten uit de Vroege, Volle en Late middeleeuwen gevonden, de oudste resten van bewoning in Oisterwijk. Alle studies en de samenwerking met de diverse partijen hebben in 2007 geleid tot het prachtige plan om 86 woonzorg appartementen te willen gaan bouwen.

In juni 2010 heeft de Raad van Toezicht van het toenmalige Stromenland het besluit genomen tot de bouw van de 86 appartementen op de hoek van de Poirtersstraat/ Moergestelseweg nabij het zorgcentrum van Amaliazorg de "Catharinenberg". In juni 2010 is gestart met de bouw door Wijnen Bouw uit Schijndel en februari 2012 konden de eerste bewoners hun woning betrekken.

Het woonprogramma is zeer divers. Er is gebouwd voor de goedkope, middeldure en dure huur. Tevens zijn er 11 appartementen gerealiseerd voor begeleid wonen van de RIBW.

Door Leystromen is bijzonder veel aandacht besteed aan de kwaliteit van de woonomgeving. Aan de Oisterwijkse beeldend kunstenaar Ellen Brouwers is gevraagd een kunstwerk te creëren met een knipoog naar het verleden. Door de kunst ontstaan bijzondere ontmoetingen tussen mensen onderling. Leystromen is trots op dit mooie complex dat met de namen van "Het Koetshuys"- "Het Convent" en "Het Begijnhof" herkenbare namen heeft gekregen.

Jacques van Geest,
Directeur-bestuurder a.i.
Woonstichting Leystromen

Veel aandacht voor de rijke historie van deze bijzondere plek

Het klooster Catharinenberg en haar omgeving is een belangrijke, historische plek voor Oisterwijk. Sinds 1451 hebben de bewoners van het klooster, de zusters Franciscanessen, veel voor de gemeenschap gedaan. Hier werden jarenlang mensen verzorgd en verpleegd, gingen meisjes van goeude families naar het pensionaat en later kinderen naar school. Iedereen in Oisterwijk heeft op de een of andere wijze ooit te maken gehad met Catharinenberg. Door een nauwe samenwerking tussen de congregatie van de Franciscanessen, de gemeente Oisterwijk en Woonstichting Leystromen is dit unieke project van de grond gekomen.

De voorwaarden

Vanuit de congregatie van de Franciscanessen zijn bij de verkoop van de grond, de nadrukkelijke randvoorwaarden meegegeven om te bouwen voor een doelgroep die goed aansluit bij het bestaande klooster en zorgcentrum én dat de nieuwe gebouwen ten dienste worden gesteld aan de samenleving. De laatste randvoorwaarde is jarenlang door de zusters actief uitgevoerd. Het bijzondere van de Catharinenberg is de combinatie van wonen en zorg die vanuit één plek wordt aangeboden. Dat hieraan in Oisterwijk behoefte was bleek wel bij de uiteindelijke inschrijving. In eerste instantie hebben er circa 400 geïnteresseerden op slechts 75 appartementen gereageerd.

De opdracht die men aan de uitvoerende architect mee gaf luidde als volgt:

stel het klooster centraal en sluit aan bij de rijke historie van dit uniek stukje Oisterwijk. Geef het klooster weer de centrale en belangrijke plek die het vroeger had.

Versterking en behoud van de aanwezige monumenten en flora

Catharinenberg is een historische en bijzondere locatie. Dit heeft tot gevolg gehad dat Woonstichting Leystromen niet zomaar kon starten met de bouw van dit mooie complex. De voorbereidingen duurde maar liefst zeven jaar. Het ontwerp is op verzoek van de Monumentencommissie, de Welstandcommissie, de Heemkundekring, Rijksdienst Monumentenzorg en het Biodiversiteitsteam ingrijpend aangepast. Het overleg met de verschillende partijen heeft tot gevolg gehad dat er zichtlijnen zijn ontstaan op de kapel, het hoofdgebouw van het klooster en op de monumentale Kastanjelaan. Maar ook dat de historische lindeboom behouden bleef. Een deel van de kloostertuin 'Vrij Nederland' genaamd, werd verplaatst. Dit is de pluktuin van de zusters die nog in het klooster wonen. De bloemen waren er voor de versiering van de kapel en ter ondersteuning van de biologielessen in het onderwijs. Enkele bijzondere en beschermde muurvarentjes en brede wespenorchissen die groeiden op de oude kloostermuur, zijn compleet met kloostermuur verplaatst.

Eigentijdse pandjessfeer

De architect die voor de opdracht tekende is Gert van den Hoven van Van Aken Architecten uit Eindhoven. Dit heeft geresulteerd in een ontwerp waarbij de woningen zijn ontsloten door een corridor. Deze loopt door tot aan de buitengevel en zorgt samen met de verschillende tinten metselwerk voor een eigentijdse pandjessfeer. In de nieuwbouw is veel natuurlijk licht terug te vinden omdat gebruik is gemaakt van een lichtstraat en vides in de corridor. Er zijn ook veel grote raampartijen terug te vinden in zowel de appartementen als de algemene ruimtes. De nieuwbouw omarmt het klooster en omlijst de zichtlijnen op de kapel, de hoofdgebouwen en de Kastanjelaan.

Ook bij het ontwerp van het binnenterrein is rekening gehouden met de omgeving. In het tuinontwerp is de sfeer van de kloostertuin naar het binnenterrein doorgezet zodat één geheel is ontstaan. Het ontwerp van de binnentuin is gemaakt door Maarten Grasveld van Grasveld Tuin- en landschapsarchitecten uit Culemborg.

Drie gebouwen, drie namen

Catharinenberg bestaat uit drie gebouwen die de namen het Koetshuys, het Convent en het Begijnhof hebben. Die namen refereren aan de functies en bebouwing van vroeger. De 86 royale zorggeschikte huurappartementen in drie bouwblokken zijn gebouwd op de hoek Poirtersstraat en Moergestelseweg.

Ondergronds zijn de gebouwen verbonden met een kelder om optimale zorg te kunnen verlenen door medewerkers van Amaliazorg. Dit is ook de zorgverlener in het naastgelegen klooster. Onder de nieuwbouw bevindt zich een kelder met 47 parkeerplaatsen. De overige parkeerplekken liggen op het binnenterrein.

Extra veel aandacht voor zorg

Er is veel aandacht besteed aan de mogelijkheden die er zijn om ouderen langer zelfstandig te kunnen laten wonen. Hiermee worden verpleeghuizen en familieleden ontlast maar het is vooral heel prettig voor de bewoners zelf!

Alle appartementen hebben een zorgtoestel waarmee bewoners 24 uur per dag direct contact kunnen leggen met de zusterpost van Amaliazorg. Het toestel dient tevens als intercominstallatie bij de entrees naar de appartementen en voor de bediening van de screens. Op de zonzijdes van het gebouw zijn screens aangebracht. Op de deuren van de centrale gangen zitten automatische deuropeners, dus voor bewoners extra makkelijk gemaakt.

Op de gang vind je lampen met kleuraccenten, elke verdieping zijn eigen kleur. Zo vindt iedereen makkelijk de weg weer terug.

Door gebruik te maken van het zogenaamde milieuvriendelijke WKO systeem (warmte en koude opslag), kan per woning afzonderlijk naar behoefte zowel koeling als warmte gecreëerd worden om de temperatuur zo constant mogelijk te houden.

Opdracht aan beeldend kunstenaar Ellen Brouwers

“Om invulling te kunnen geven aan de opdracht was het nodig mij te verdiepen in de geschiedenis van dit gebied; de bronnen van Catharinenberg”

Blank en zonder voorkennis ben ik aan de research begonnen. Ik heb: Geluisterd, Gewandeld, Geroken, Gekeken, Gespot, Gewroet, Genoteerd, Gefotografeerd, Gekopieerd en bovenal Genoten.

Ik wilde een kunstwerk maken wat niet zoals gebruikelijk aan de muur wordt ophangen of zich laat plaatsen op een sokkel. Ik wilde mijn specialiteit- keramische zeefdruk vlak glaskunst -gebruiken om de geschiedenis daarin vorm te geven. Streven was om een dialoog te laten ontstaan tussen mijn kunst en de bewoners van het gebouw. Kunst die verhalen vertelt over het verleden en een verbinding legt met deze plek. Net zoals vroeger in de kerk, waar de glas in lood ramen de verhalen vertelden.

Het begin

Eens leefden er in Oisterwijk rond het jaar 1500 in de voortuin van de Petruskerk in het Begijnhof: Acht 'arme vrome eerlijcke maegden'. Hun huis heette "Bethlehem." Ze voorzagen in hun onderhoud door te naaien, spinnen, kaarden etc. Aan de poort kwamen eenzamen, gehandicapten, armen en zieken voor troost, steun en verpleging. Een van deze Begijnen was een schrijfster van devote boeken. Haar naam was Maria van Hout, maar ze was in Oisterwijk bekend als Maria van Oisterwijk. De katholieken werden in deze tijd onderdrukt en in 1648 vertrokken vijf Begijnen naar Duffel in België. Drie bleven achter in Oisterwijk en hielden daar het Begijnhof in stand.

In het naastgelegen klooster (sinds 1451) van de zusters van de Derde Orde van de H. Franciscus leefden 27 zusters. Dit klooster was toegewijd aan de H. Catharina en werd in de volksmond toen al 'Catharinenberg' genoemd. In 1731 komt het klooster na roerige tijden in particulier bezit als landhuis.

Op 1 mei 1844 kwamen tien zusters van de Orde van Franciscanessen vroeg in de ochtend te voet naar Oisterwijk. Het Moederhuis in Oirschot was te klein geworden en na een lange zoektocht vonden ze het oude kloostergebouw in Oisterwijk waar ze een nieuwe congregatie konden stichten. Het lege gebouw lag donker tussen bomen en struikgewas en alles zag er onderkomen uit. Zuster Rosa, Moeder Overste van Oirschot, bleef 6 weken in Oisterwijk om het oude klooster - met hulp van werklieden uit het dorp- weer bewoonbaar te maken.

In de koopakte, getekend door regent Smits, werd genoemd: een huis, schuur, erve, voortuin, achtertuin, koepel en weiland voor 9000 gulden. Deze regent was de geestelijke leider van het klooster. In deze tijden moesten zakelijke aangelegenheden door een man geregeld worden.

Nu in 2011 wonen er nog steeds Zusters Franciscanessen op dezelfde plek in Oisterwijk.

Catharina van Alexandrië krijgt een gezicht

Lang geleden leefde er een vrouw met de naam Catharina van Alexandrië († 307) "Zij kwam uit een roemrijk patriciërsgezicht en was de dochter van Costus, de gouverneur van Alexandrië. Toen ze nog maar vijftien was kende ze alle werken van Plato uit haar hoofd. Ze was de Heer met hart en ziel toegedaan, en beloofde hem haar maagdelijkheid. Toen Keizer Maxentius verliefd op haar werd weigerde ze zijn tweede dame aan het hof te worden naast zijn echtgenote.

Hij dwong haar het geloof af te zweren onder bedreiging van gruwelijke folteringen. Ook stuurde hij zijn veertig heidense filosofen op haar af om haar te bekeren maar in plaats van Catharina werden deze geleerden bekeerd.

Daarop wilde hij haar laten verpletteren door een rad met scherpe ijzeren punten. Het rad werd door de bliksem getroffen en brak. Vervolgens wilde hij haar laten verbranden, maar het vuur waaide uit.

Uiteindelijk werd ze onthoofd. Uit haar halswond stroomde melk die de stad van de pest bevrijdde. Hierna werd haar lichaam door engelen naar de Sinaïberg gebracht, daar werd zij rond 800 door pelgrims teruggevonden. Het lichaam was nog steeds in goede staat. Ter herinnering hieraan werd later naast de Sinaïberg het Catharina-klooster gebouwd."

Catherina behoort tot de 7 primaire vrouwelijke heiligen- en deze naam is door de jaren heen een veel gebruikte meisjes naam gebleven: denk aan Tineke – Katie – Toos – Ine – Katrien.

Een Hommage aan de kloostervrouwen van Catharinenberg

In een kloosterorde leven vrouwen die zich niet gebonden hebben aan een gezin of persoon, maar zich volledig aan god willen wijden.

Het verlangen om zuster te worden omschrijven ze zelf als een innerlijke drang. Die drang beschouwen zij als een teken dat zij geroepen worden.

Het doel is: op een andere manier gaan denken en leven: een zo goed mogelijk religieus lid van de orde of congregatie te worden en daardoor een 'goed mens'. Voorop staat nederigheid, geen eigen mening en absolute gehoorzaamheid.

Werken in het onderwijs, de verzorging of verpleging was een belangrijke doelstelling voor de zelfheiliging van de zusters.

Als regel voor toetreding gold het meenemen van een uitzet en een geldbedrag. Aan de deur van het klooster werd afscheid genomen van de familie en dit viel velen zwaar. Bezoek werd beperkt tot 2x per jaar en je werd ontvangen in een ruimte die werd afgescheiden door tralies. Voor velen een emotioneel gebeuren. Het was een wereld waar de buitenstaander geen toegang toe had. De dagen waren lang en de vrouwen moesten fysiek hard werken. Ze voorzagen in hun eigen onderhoud. Tijdens de maaltijden werd er voorgelezen over boete en nederigheid.

Het klooster was een groot donker gebouw met hoge brede gangen met geboende granito- vloeren, alles zorgvuldig onderhouden. Ook de tuin was een gesloten hof.

Veel zusters hadden last van heimwee en sommigen een schuldgevoel tegenover hun familie. Er waren ook zusters die door hun familie het klooster werden ingestuurd.

Het kunstwerk

De 7 ramen als Zeven Bladzijdes uit een geschiedenisboek

Het kunstwerk bestaat uit zeven delen, die staan voor de zeven dagen van de week. De zeven ramen komen terug als 7 panelen in de tuin van Catharinenberg. (Een opstelling zoals de zusters vroeger hun gebedsgang door de tuin maakte).

Geschiedenis Catharinenberg en Begijnhof Bethlehem

Samenvatting uit de geschiedenis van 1451 tot aan 2011 met beeltenis van Heilige Catharina van Alexandrië.

1451 Stichting Klooster door Vrouwen van de Derde Orde van de Franciscanessen toegewijd aan de H. Catharina. Het klooster wordt in de volksmond Catharinenberg genoemd. Rond 1570 wonen er 27 zusters. **1500** In het Begijnhof Bethlehem leefden Acht 'arme eerlijke maegden'. Een van de Begijnen was de schrijfster 'Maria van Hout', bekend als 'Maria van Oisterwijk'. Aan de poort kwamen eenzamen, gehandicapten, armen en zieken voor troost, steun en verpleging. **1573** In 80-jarige oorlog wordt Klooster platgebrand. Zevenentwintig Zusters vluchten naar refugiehuis in 's-Hertogenbosch. **1609** Zusters keren terug naar Oisterwijk. **1617** Herbouw Klooster. Muuranker is nog zichtbaar in het huidige klooster. **1648** Na Vrede van Munster worden vrouwenkloosters nog gedoogd. Wel worden nieuwe leden aangenomen. Vijf Begijnen vertrekken uit Oisterwijk naar Duffel in België. Drie Begijnen blijven achter en houden tot 1725 het Begijnhof in stand. **1731** Protestantse overheid verjaagt kloosterlingen, deze gaan naar Baarle Hertog. Het oude Klooster gaat over in particulier bezit en wordt bewoond door Ds Petrus de Lange. **1803** Klooster verkocht aan J. van Hal, fabrikant uit Tilburg- en doorverkocht aan J. van Rijckevorsel, stroman voor Oirschotse Zusters. **1840** Koning Willem II geeft kloosters weer vrijheid voor nieuwe intredingen. Moederhuis Congregatie van de Franciscanessen van Oirschot Penitenten Recollectinen wordt te klein, men gaat op zoek naar plaats voor een nieuwe stichting. Dit wordt het oude Kloostergebouw in Oisterwijk. **1843** 11 oktober wordt de koop van de gebouwen en percelen gesloten voor 9000 gulden. In de koopakte wordt genoemd: een huis, schuur, erve, een voortuin en achtertuin, koepel en weiland. **1844** Op 1 mei komen 10 Zusters Franciscanessen van Oirschot te voet naar Oisterwijk. Ze trekken in het oude Kloostergebouw. Zuster Rosa, Moeder Overste van Oirschot, blijft 6 weken om oude Klooster weer bewoonbaar te maken met behulp van werklieden uit het dorp. **1846** Aanname eerste Novicen en oprichting pensioonaat o.l.v. Zusters van de Congregatie Penitenten Recollectinen. **1855** Oprichting religieuze congregatie "Vereeniging van Vrouwen" te Oisterwijk. Ten doel hebbende het geven van onderwijs aan kinderen van vermogende en onvermogende ouders. **1876** Herziening van de Constituties, van een louter contemplatief leven wordt overgegaan naar een meer actief leven, vooral in onderwijs en verzorging bejaarden. **1891** Volgens de wens van Rome wordt Oisterwijkse Congregatie, met 107 zusters, weer afhankelijk van Oirschot. **1901** Rectoraat wordt gebouwd. **1904** Heroprichting pensioonaat met ruimte voor 30 leerlingen. **1909** Oplevering uitbreiding klooster. **1910** Oplevering Kapel, zoals deze nu nog in tact is. **1920** Bouw boerderij tbv Kloostergemeenschap. **1986** Sloop oude klooster uit 1617 en Rectoraat uit 1901 en later pensioonaat. **1988** Nieuwbouw Kloosterbejaardenoord. Ook bestemd voor inwoners uit Oisterwijk. **2011** Er wonen nog 18 zusters uit de Congregatie van Franciscanessen van Oirschot op Catharinenberg.

Paneel I

1451 STICHTING KLOOSTER DOOR VROUWEN VAN DE DERDE ORDE VAN DE FRANCISCANESSEN TOEGEWIJD AAN DE H. CATHARINA. HET KLOOSTER WORDT IN DE DE VOLKSMOND CATHARINENBERG GENOEMD. ROND 1570 WONEN ER 27 ZUSTERS. 1500 IN HET BEGIJNHOF BETHLEHEM LEEFDEN ACHT 'ARME EERLIJKE MAEGDEN'. EEN VAN DE BEGIJNEN WAS DE SCHRIJFSTER 'MARIA VAN HOUT', BEKEND ALS 'MARIA VAN OISTERWIJK'. AAN DE POORT KWAMEN EENZAMEN, GEHANDICAPTEN, ARMEN EN ZIEKEN VOOR TROOST, STEUN EN VERPLEGING. 1573 IN 80-JARIGE OORLOG WORDT KLOOSTER PLATGEBRAND. ZEVENENTWINTIG ZUSTERS VLUCHTEN NAAR REFUGIEHUIS IN 'S-HERTOGENBOSCH. 1609 ZUSTERS KEREN TERUG NAAR OISTERWIJK. 1617 HERBOUW KLOOSTER, MUURANKER IS NOG ZICHTBAAR IN HET HUIDIGE KLOOSTER. 1648 NA VREDE VAN MUNSTER WORDEN VROUWENKLOOSTERS NOG GEDOOGD. WEL WORDEN NIEUWE LEDEN AANGENOMEN. VIJF BEGIJNEN VERTREKKEN UIT OISTERWIJK NAAR DUFFEL IN BELGIË. DRIE BEGIJNEN BLIJVEN ACHTER EN HOUDEN TOT 1725 HET BEGIJNHOF IN STAND. 1731 PROTESTANTSE OVERHEID VERJAAGT KLOOSTERLINGEN, DEZE GAAN NAAR BAARLE HERTOEG. HET OUDE KLOOSTER GAAT OVER IN PARTICULIER BEZIT EN WORDT BEWOOND DOOR DS PETRUS DE LANGE. 1803 KLOOSTER VERKOCHT AAN J. VAN HAL, FABRIKANT UIT TILBURG EN DOORVERKOCHT AAN J. VAN RIJCKEVORSEL, STROMAN VOOR OIRSCHOTSE ZUSTERS. 1840 KONING WILLEM II GEEFT KLOOSTERS WER VRIJHEID VOOR NIEUWE INTREDINGEN. MOEDERHUIS CONGREGATIE VAN DE FRANCISCANESSEN VAN OIRSCHOT PENITENTEN RECOLLECTINEN WORDT TE KLEIN, MEN GAAT OP ZOEK NAAR PLAATS VOOR EEN NIEUWE STICHTING. DIT WORDT HET OUDE KLOOSTERGEBOUW IN OISTERWIJK. 1843 11 OKTOBER WORDT DE KOOP VAN DE GEBOUWEN EN PERCELLEN GESLOTEN VOOR 9000 GULDEN. IN DE KOOPAKTE WORDT GENOEMD: EEN HUIS, SCHUUR, ERVE, EEN VOORTUIN EN ACHTERTUIN, KOEPEL EN WEILAND. 1844 OP 1 MEI KOMEN 10 ZUSTERS FRANCISCANESSEN VAN OIRSCHOT TE VOET NAAR OISTERWIJK. ZE TREKKEN IN HET OUDE KLOOSTERGEBOUW. ZUSTER ROSA, MOEDER OVERSTE VAN OIRSCHOT, BLIJFT 6 WEKEN OM OUDE KLOOSTER WEER BEWOONBAAR TE MAKEN MET BEHULP VAN WERKLIEDEN UIT HET DORP. 1846 AANNAME EERSTE NOVICEN EN OPRICHTING PENSIONAAT O.L.V. ZUSTERS VAN DE CONGREGATIE PENITENTEN RECOLLECTINEN. 1855 OPRICHTING RELIGIEUZE CONGREGATIE 'VEREENIGING VAN VROUWEN' TE OISTERWIJK. TEN DOEL HEBBENDE HET GEVEN VAN ONDERWIJS AAN KINDEREN VAN VERMOGENDE EN ONVERMOGENDE OUDERS. 1876 HERZIENING VAN DE CONSTITUTIES, VAN EEN LOUTER CONTEMPLATIEF LEVEN WORDT OVERGEGAAN NAAR EEN MEER ACTIEF LEVEN, VOORAL IN ONDERWIJS EN VERZORGING BEJAARDEN. 1891 VOLGENS DE WENS VAN ROME WORDT OISTERWIJKSE CONGREGATIE, MET 107 ZUSTERS, WEER AFHANKELIJK VAN OIRSCHOT. 1901 RECTORAAT WORDT GEBOUWD. 1904 HEROPRICHTING PENSIONAAT MET RUIMTE VOOR 30 LEERLINGEN. 1909 OPLEVERING UITBREIDING KLOOSTER. 1910 OPLEVERING KAPEL, ZOALS DEZE NU NOG IN TACT IS. 1920 BOUW BOERDERIJ TBV KLOOSTERGEMEENSCHAP. 1986 SLOOP OUDE KLOOSTER UIT 1617 EN RECTORAAT UIT 1901 EN LATER PENSIONAAT. 1988 NIEUWBOUW KLOOSTERBEJAARDENOORD. OOK BESTEMD VOOR INWONERS UIT OISTERWIJK. 2011 ER WONEN NOG 18 ZUSTERS UIT DE CONGREGATIE VAN FRANCISCANESSEN VAN OIRSCHOT OP CATHARINENBERG.

Paneel II

Zusters Franciscanessen in Oisterwijk

1844 vestiging zusters in klooster Catharinenberg. Naast onderwijs leggen ze zich toe op het verzorgen van oude en zieke mensen. De zusters moesten iedere vorm van eigenliefde afzweren. Toch moesten zij degene voor wie zij zorgden liefhebben als zichzelf. Zij moesten de 'Handen uit de mouwen steken'. Gesymboliseerd door de handen op het paneel.

Pensionaat

Huize 'Catharinenberg';

Interieur eetzaal en pensionairen.

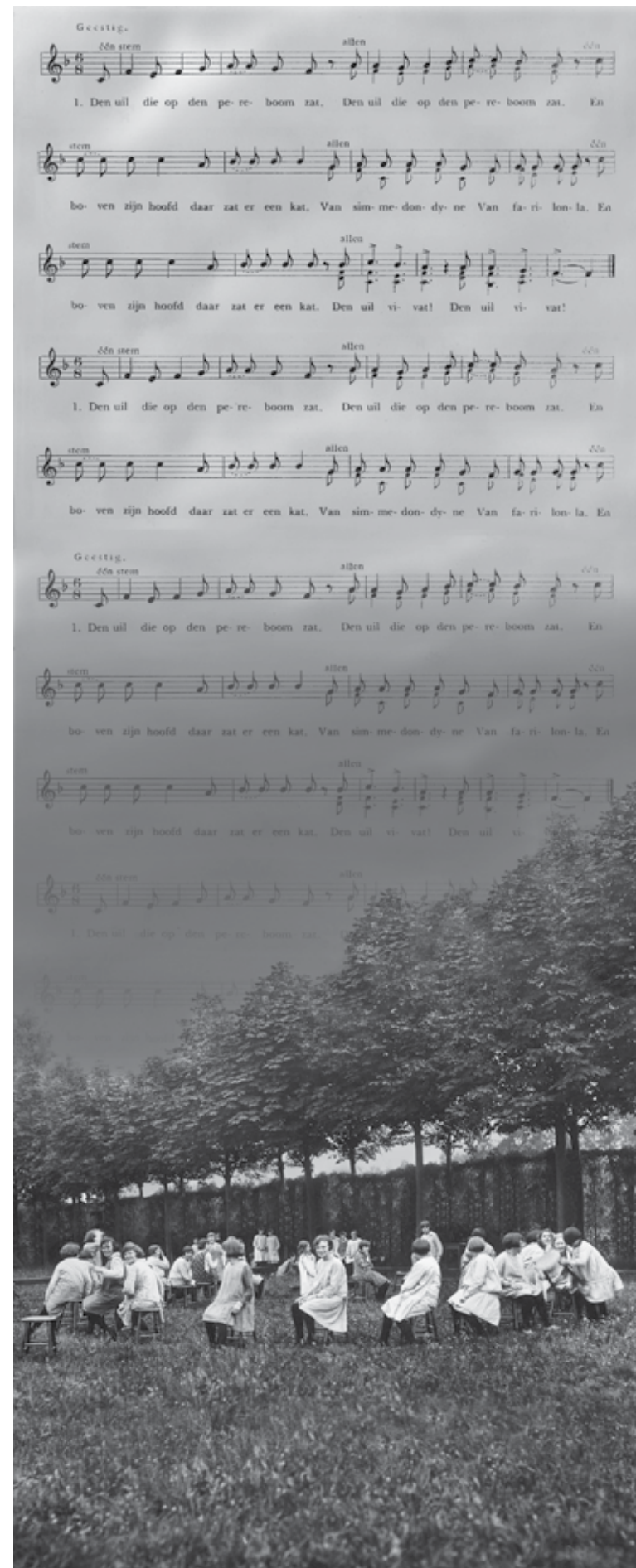
Veel pensionairen waren afkomstig uit de middenklasse, van zelfstandige ondernemers tot ambtenaren die goed onderwijs voor hun dochters wensten. Het pensionaat van Catharinenberg gold als 'deftig' in vergelijking met dat van Oirschot. Er kwamen kinderen uit het gehele land. De zusters mochten niet met de kinderen buiten het klooster komen. De sfeer van de zusters mocht zo min mogelijk beïnvloed worden. Daarom was het de rector die ging wandelen met de pensionairen. Later verbood de bisschop van Den Bosch dit omdat het ongepast was voor een priester om met een groep meisjes te wandelen. Zeker in Oisterwijk waar het toeristenverkeer toen al 'bijzonder groot' was.

Paneel IV

Ode aan de 'Kastanjelaan'

Beeld van spelende meisjes - de stoelendans .
Op de achtergrond de Kastanjelaan die in 1895 is aangeplant en nu nog steeds
een karakteristiek beeld geeft.

Onderwijs Catharinenberg

Op de rechterwand in de afbeelding een samenvatting van de geschiedenis van het onderwijs op Catharinenberg

Begin 19^e eeuw, Godsdienstig leven in Oisterwijk is verwaarloosd. Kinderen groeien op zonder onderricht. **1843** Nog voor de Zusters het klooster in Oisterwijk betrekken, dient Zr. Humiliana Bogaers, bij gemeentebestuur een verzoek in om een katholieke bijzondere school op te richten t.b.v. van minvermogene meisjes. **1845** Oprichting katholieke meisjesschool. **1846** Opening pensionaat 'Huize Catharinenberg' voor 10 tot 20 jarige meisjes uit goeude milieus, volgens gebruik van de congregatie Penitenten Recollectinen. **1876** Opheffen pensionaat door de herziening van de Constituties, bouwplan voor uitbreiding wordt voorlopig niet uitgevoerd. **1877** Uitbreiding scholen met drie leslokalen en de bewaarschool gelegen aan de Moergestelseweg bij voormalig koetshuis. De bisschop legt de volledige kosten op aan het kerkbestuur van Oisterwijk. De oude meisjesschool doet nu dienst als 'armschool'. De meer goeude kinderen, zitten afzonderlijk in de z.g. 'Franse school'. **1904** Opening nieuwbouw pensionaat voor 30 leerlingen, die passende bij de tijdsgeest alleen maar Frans spreken. **1914** Start Theresia MULO voor pensionairen en externe leerlingen van welgestelde ouders. **1919** Huishoudschool St. Martha wordt opgericht. **1921** Uitbreiding met gymnastieklokaal. **1922** MULO school groeit uit tot 11 klassen. **1938** Enkele lokalen worden in gebruik genomen door de lagere School St. Agnes. **1948** Zusters nemen de taak over van de St. Martha Huishoudschool. **1956** Nieuwbouw op plek oude Huishoudschool, in opdracht van gemeentebestuur. De eerste leken worden aangesteld. Naast St. Martha school wordt Mater Amabilischool opgericht. Dit is een part-time opleiding voor het 'volle leven'. In deze tijd geldt de leerplicht tot 14 jaar. **1957** In de tuin van het klooster, op de plek van het middeleeuwse Zwanenhof, krijgt de lagere meisjesschool St. Agnes een nieuw gebouw bestaande uit 12 lokalen, een Filmzaal en andere vertrekken. Opdrachtgever gemeente Oisterwijk. **1958** Uitbreiding Maria Kleuterschool, voormalige bewaarschool. **1966** Bezoeken 1400 kinderen de verschillende scholen waarvan 70 intern van de MULO school. **1975** Samenvoeging St. Agnesschool met Stichting Onderwijs Oisterwijk West. **1986** Laatste zuster in Oisterwijks onderwijs gaat met pensioen.

Paneel V

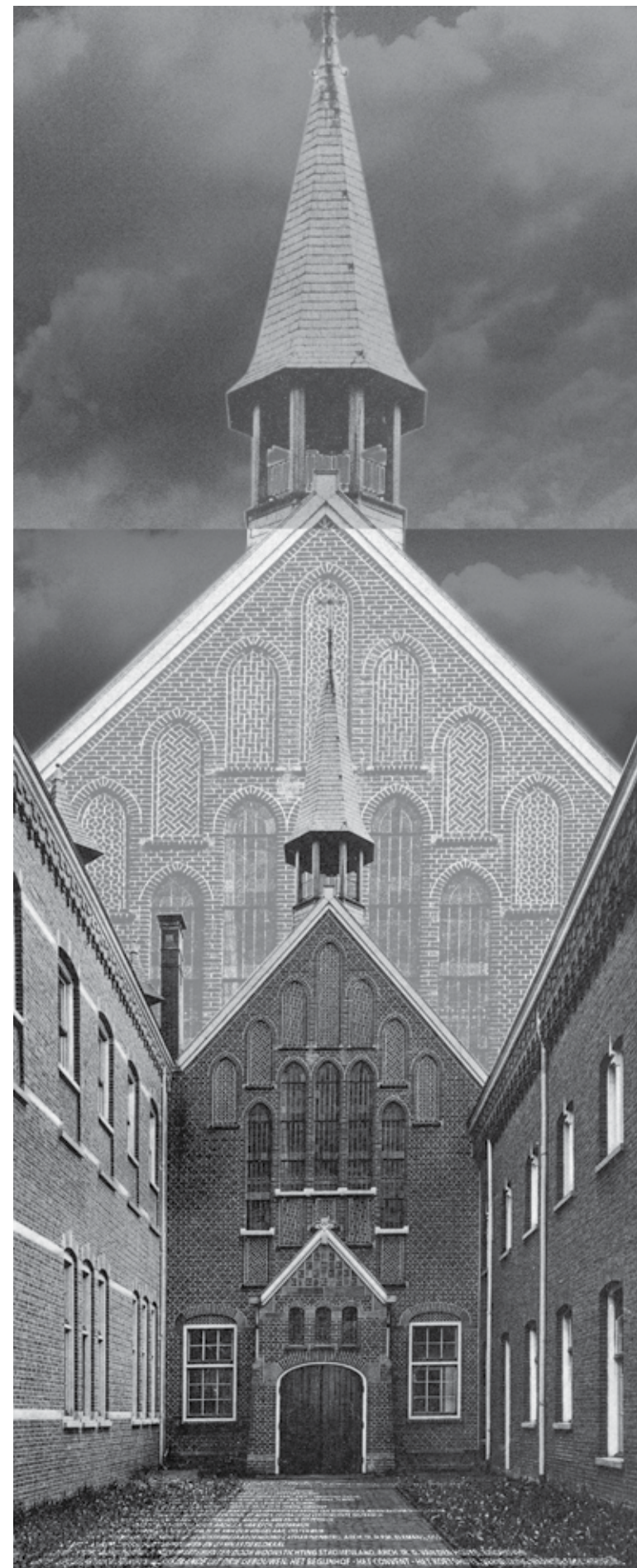

Kapel met overzicht bouwprojecten Catharinenberg vanaf 1877.

De afgebeelde kapel staat nog op een centrale plek op dit terrein. Het oude moederhuis wordt nu nog door 18 zusters bewoond.

- 1877** Bouw nieuwe school nabij klooster, architect onbekend
- 1891** Start verbouwingen: nieuwe vleugel voor pensionaires, ziekenkamer en slaapcellen voor de zusters. Architect W. Van Aalst Den Bosch
- 1900** Herbouw pensionaat in de voortuin van het klooster, bestaande uit slaapvertrekken en leslokalen
- 1901** Bouw rectoraat ten oosten van het klooster
- 1902** Uitbreiding bewaarschool, later Maria kleuterschool
- 1904** Aanbouw vleugel pensionaat. Architect J. van de Valk, Tilburg
- 1908** Oplevering uitbreiding hoofdgebouw en Kapel
Architect J. van de Valk, Tilburg
- 1920** Bouw boerderij over de toenmalige stroom, Architect J. van de Valk, Tilburg
- 1921** Aanvang bouw MULO-school, Architect J. van de Valk, Tilburg
- 1952** Bouw nieuwe boerderij en schuur, Architect Jac. H.M. Priems, Oirschot
- 1956** Bouw huishoudschool St. Martha aan Kerkplein op grond van voormalige middeleeuwse dorpschool
- 1957** Nieuwbouw lagere meisjesschool St. Agnes. Opdrachtgever gemeente Oisterwijk
- 1958** Uitbreiding Maria kleuterschool. Architect J.A. van Esch, Oisterwijk
- 1966** Uitbreiding Theresia MULO. Architect J.A. van Esch, Oisterwijk
- 1970** Verbouwing klooster. Architect M. van den Biggelaar, Oisterwijk
- 1988** Oplevering nieuwbouw Kloosterbejaardenoord Catharinenberg.
Architect Ir. H.P.M. Elemans, Oss
- 2007** Sloop twee schoolgebouwen en gymnastieklokaal
- 2010** Start nieuwbouw zorgappartementen door Woonstichting Stromenland. Architect Ir. G. van den Hoven, Eindhoven.
- 2011** Oplevering nieuwbouw. Bestaande uit drie gebouwen:
Het Begijnhof – Het Convent- Het Koetshuys
verwijzing naar de geschiedenis

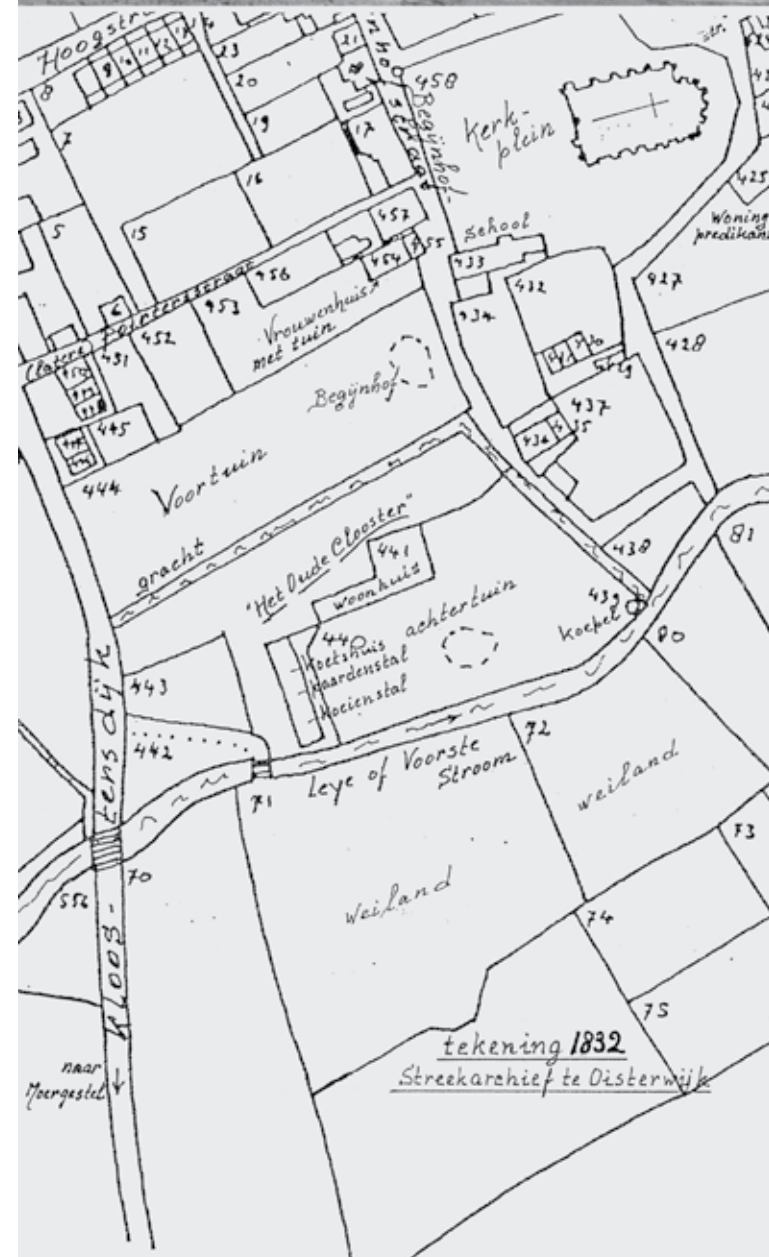
Paneel VI

Kadastrale kaart uit 1832

Gevonden in het Nederlands Historisch kloosterarchief van Catharinenberg in St. Agatha. Deze tekening geeft een duidelijk beeld hoe de percelen voor de Petruskerk waren verdeeld. 'Het oude Clooster' bestond uit woonhuis, koetshuis, paardenstal en koeienstal. In de voortuin bevond zich het Begijnhof.

Naar aanleiding van deze geschiedenis is Ellen Brouwers tot de benaming van de 3 nieuwe gebouwen gekomen: Het Koetshuis - Het Convent – Het Begijnhof.

Oude kloostertuinen terug op akoestische panelen

Om het rondzingen van het geluid in de gangen zo minimaal mogelijk te houden, zijn in totaal 52 akoestische panelen bevestigd. Hierdoor wordt het geluid geabsorbeerd en wordt voorkomen dat het geluid via de wand opnieuw wordt ingebracht. De aangeboden aantallen en afmetingen zijn gebaseerd op minimaal toe te voegen vierkante meters waarbij er een voldoende en gegarandeerd effect is. Dit is een effectieve manier om een akoestisch leefklimaat te creëren.

Hommage aan Vrij Nederland en de oude kloostertuinen

Op de akoestische panelen zijn prenten afgedrukt die afkomstig zijn uit het boek: Nederlandse Flora en Pomona, "platen naar de natuur getekend" door zusters en paters op geschept papier in de periode 1802 - 1876 uit het Nederlands Historische kloosterarchief in St. Agatha,

De afbeeldingen zijn door Ellen vergroot en bewerkt tot afbeeldingen van 2,5 x 1 meter. De grootste afbeelding is maar liefst 800 keer vergroot ter opzichte van het originele formaat. Elk gebouw heeft zijn eigen thema gekregen namelijk:

het Begijnhof, bouwdeel A : 15 x thema Flora

het Begijnhof, bouwdeel B: 13 x thema Bomen en Heesters

het Convent: 18 x thema Boomgaard

het Koetshuys: 6 x diversen

In het het Begijnhof 15 panelen Flora

In het Begijnhof 13 panelen Bomen en Heesters

In het Convent 18 panelen Boomgaard

Tot slot, een persoonlijke noot van de kunstenaar

Graag wil ik iedereen bedanken die mij gedurende de research periode behulpzaam is geweest.

In de eerste plaats zr. Theonée van de Congregatie van de Franciscanessen van Oirschot Penitenten Recollectinen*, die een zeer overzichtelijk archief beheert. Dit is nu ondergebracht in het Nederlands Historische kloosterarchief in St. Agatha. Ik dank de medewerking van Olga Minkema en Otto Lankhorst, beide werkzaam in dit archief. Vanuit Oisterwijk de historische deskundigheid van Wim de Bakker en sparringspartner Catharina uit Oisterwijk naamgenoot van Catharina van Alexandrië.

* *Penitenten Recollectinen is boeteling in afzondering*

Bronmateriaal:

- * *Het boek Klooster Nazareth Oirschot en Nederlands Historische kloosterarchief in St. Agatha, "Vroomheid in Veelvoud" van schrijfster, Marit Monteiro.*
- * *Archeologische vondsten van RAAP Zuid-Nederland i.o. van de Gemeente Oisterwijk.*
- * *Heemkundekring "De Kleine Meijerij" Oisterwijk.*
- * *Moederhuis Franciscanessen te Oirschot.*

Ik dank Leystromen voor deze prachtige opdracht.
"Zij hadden de visie om Oisterwijk te verrijken met kunst en om de geschiedenis voor generaties lang zichtbaar te maken."

Ellen Brouwers

Colofon

Dit boekje is uitgegeven door Woonstichting Leystromen op de feestelijke opening op 31 mei 2012

Teksten	Ellen Brouwers - Tineke de Vaal
Eindredactie	Neeltje van Urk
Fotografie locatie	Bart van Vlijmen
Fotografie werkproces	Ellen Brouwers
Ontwerp	Kippenvel Ontwerp
Drukwerk	Drukkerij Tielen

ELLEN BROUWERS®
designing art

ONTWERP EN REALISATIE:

Gevelramen: "HISTORIE IN GLAS"

Prints akoestische panelen: "DE OUDE KLOOSTERTUIN"

Historisch Monument (tuinpanelen buitenkunstwerk): "ZEVEN BLADZIJDEN"

Auteursrecht ELLEN BROUWERS® OISTERWIJK

© 2012 Leystromen